

qua un-
tus à Ma-
ryribus es.

sui, quia boni amores tui pre vino; ad odorem unguentorum tuorum, oleum effusum nomen tuum. Pro effusum, est Hebraicè (ut suprà notavi) evacuatum, exinanitum, abunde effusum. Contextus potest esse hujusmodi; oleum effusum, seu evacuatum nomen tuum, quia adolescentulæ dilexerunt te. Dicitio enim originalis aal, id est, seu propterea, est etiam causalis, ut videre est in radice aala. Atqui ardebat Sponsa Sponsi sui desiderio, suavia se ab illo nimioperè expedit, quia illius amores omni vino pretioso dulciores sibi esse existimabat, & fragrantiores omni unguentorum odore, quem à se spirat præ nimia eorum abundantia, testaturque; effusio unguentorum, quibus à suis amicis perfundit, adeò est abundans, ut omnia unguenta in eum solum effundantur, consumantur, & evanescantur: tamque celebriter id factum, ut à tali effusione sibi nomen acquisiverit, & quasi proprio nomine amiso, appelletur *evacuator unguentorum*, id est, qui evanescunt, consumi, & exinanit fecerit unguenta omnia ab adolescentulæ summè illum diligentibus. Ergo cùm hæc ita sint (ait Sponsa) eia Optime, Maxime, trahere etiam me efficaci quidem ac dulci gratia tua violentia planè non violenta: videor jam videre illum diem quo ego, nec sola ego, sed innumeri alii simul mea instigatione, & exemplo, *Pote curremus in odorem unguentorum tuorum*, ut cum adolescentulæ illis nova unguenta plenâ manu, ne dicam podigè, super te effundamus. Unde pro curremus est Hebraicè (ut suprà observavi) verbum *rūs*, quod significat *frangere*. Frangemus scilicet, vasa nostra unguentis plena aromaticis. Licit enim jam abunde à suis amicis unguento sis delubitus, nostris te etiam perfundi unguentis ad nos spectat, qui amore tuo tantoperè flagramus: alabastra, in quibus ea portamus, frangemus, ut sit effusio copiosior, & evacuatio profusior (ad Magdalæ exemplum, quæ, fracto alabastro, effudit super caput tuum) quin unguenti stilla remaneat ad amatores alios perfundendos; nam tu solus nobis dilectus, & in deliciis es.

Can. 1. 3.

Phi. Car.

Canta.
Carpa.

Angel.

sunt. Martyres enim ardenterissima in Christum charitate affecti currebant post illum ad martyrium, ut sanguine ubertim fuso ex discruciatis corporibus, ut ungente pretioso, illum inungerent; atque ita dilecti nomen, seu persona, eos ex se odores spiraret, ut videbatur esse unguentum ipsum quoquò versus exhalatum.

931 Quærer argutè S. Petrus Chrysostomus. quid est, quod fæminæ illæ piaæ Maria Magdalene, Maria Jacobi, & Salome dilectum suum Christum mortuum, & in sepulchro jacentem quærant, & summo mane, & mediis tenebris inquirant, ut illum unguentis aromaticis odoratissimis, & nobilitissimis perfundant? Scio hæc in dilectionis argumentum facta, quo erga Christum flagabant. Sed adhuc difficultas emergit: cur a fæminis unguenta isthac parantur, & non potius ab Apostolis ipsis? An devote illæ amatrices Apostolis ardenteriores? Illæ infirmioris naturæ personæ nocturno tempore, advolant ad sepulchrum interritæ, æstu, & ardore charitatis correptæ, Apostoli vero domi remanent, nescio quo metu, & trepidatione affecti, cui ignavè cessisse videntur? Illæ fortissimæ, audacissimæ, promptissimæ, & officiosissimæ unguenta parant, secum ferunt, ut dilectum inungant. Apostoli autem ne hoc quidem praestant? Ubi, ubi nam illa tam succensa charitatis fornax in dilecto Joanne? Cur non hic suum ignem, & flamas evomit? Ubi, ubinam illa Simonis Petri erga Magistrum suum fortissima dilectio, semel iterum atque iterum in examen revocata? Ubi, ubinam tantus ille, tamque altè impreclus reliquias Apostolis amor? Hic flagrantior, potentior, & fortior prodigi debat. Elanguitne jam, tepuitne, aut extinxit jacet, vel evanuit? Accipe delicatum ex Chrysologi ore responsum, cui applaudas: Non est hic præposterus ordo, sed mysticus, non postponitur Apostoli fæminis, sed ad majora servanur: fæmina obsequium Christi suscipiunt, Apostoli Christi suscipiunt passiones: illæ portant aromata, illi flagella; illæ intrant sepulchrum, illi carcerem; illæ ad obsequium festinant, illi ad catenas pervolant: infundunt illæ oleum, illi sanguinem fundunt: mortem stupent illæ; suscipiunt hi mortes. Et quid mulia? Resident illæ domi, ad actes illi tendunt, ut devoti milites probent adversis fidem, virtutem laboribus, injuriis patientiam, periculis mortem, vulneribus tolerantiam, devotionem penitentiam, viscerum laceratione constantiam. Vides amatorium Martyrum obsequium omnino præponi illi fæminarum alteri ministerio? Etenim licet, præponatur illi, cum illo tamen componitur; quasi antyptum typi, seu umbræ veritas, vel figuratum figurae. Illa enim fæminarum unicò portendebat longè præstantiorem Martyrum unitionem, qui cùm ad martyrium properant, ut sanguinem effundant per effusam in se Tyrannorum crudelitatem, perinde certè est, atque odorifera parare unguenta, quibus Christum crucifixum perfundant pro luculentiore sui amoris eximii testificatione. Ut sic oleum, seu unguentum effusum, vel evacuatum sit ubique Christus: quia adolescentulæ, id est, Martyres, dilexerunt illum usque adeò, ut pro aromatibus, & unguentis nobilissimis flagella portaverint, sanguinem effusum.

S. Chrys.

Isa. 52. 14.

Christus
eruicixus
despectus,
sed summe
proinde di-
lectus.

Foreri.

Exo. 25.

Exo. 1.

Foreri.

Tiguri.
Et unctus
unctione
amatoria à
Martyribus
preferuntur.
Pl. 44.

effuderint, vitam ipsam in dilecti causa præfuderint. Quid isthac præstantissimæ dilectionis manifestatione manifestius?

932 Sunt etiam nostro instituto per opportuna Iffatæ verba cap. 52. 14. ubi de Christo paciente, Crucis martyrium subeunte, uti Martyrum Principe. *Sicut obstupuerunt super te multi, sic inglorius erit inter viros aspectus ejus, & forma ejus inter filios hominum: iste asperget gentes multas.* In quæ verba, multa multi. Forerii nobilissimi Expositoris arrident observationes, ex quibus novus mihi effulget intellectus pro Christi, & Martyrum gloria, & dilectione mutua. Statuo igitur in primis, verbum illud *obstupuerunt*, Hebraicè esse *samam*, quod tametsi aliquando sumatur in sacra Scriptura pro admirari rem excellentem, in hoc tamen Iffatæ testimonio, & alibi non semel, sumitur in malam partem, afflatumque sonat, quem emittere solemus propter malum aliquod ingens aut culpæ, aut poenæ: quare verbo defolandi, & deferendi reddi solet, ut claret ex Leviti. 26. 32. Jerem. 19. 8. Unde cùm in hoc Iffatæ loco immediate Crux Christi, ejusque ignominia sint prædicta; verbum *obstupuerunt*, accipi debet in malam partem, pro defertione, sufflatione, sibilatione, & irrisione, quam Christus Dominus passus est in sua ignominiosissima morte propter vultus deformitatem pulvri, & sanguine contractam, corona spinea, & alapis; adeò ut idem Vates clamet: *Et ita faciet lo-* Vatabi: *qui propter illum*. Kimchi Hispanicâ linguâ exponit (ut notat Pagninus in thesauro) *fara parlar*. Hispana translatio Ferrariensis, *affi fabrilar gentes muchas*. Et est sensus, ut opinor, quod talia passus sit Christus, non solum in dilectionis argumentum ungetur à suis Martyribus, sed loqui eos faciet verba amatoria, & dulcissima, qualia solent sponsæ ad sponsos loqui, ut suum erga illos amorem prodant. O dilecte mi! ò mea vita; & deliciae! ò cordis mei gaudium! ò lumen oculorum nostrorum! ò candide, & rubicunde! ò omnium hominum pulcherrime! ò pulcherrima pulchritudo! ò sponsæ sanguinis, quem diligit anima mea, & cuius amore flagio, & vulneratus sum! ò unicæ meæ voluptas, & solatium! ò fortunatissime, ò amabilis! Jesus amor dulcissime, omnium purissimæ; Jesus amor tutissime, & omnium lætissime, &c. Hæc, & alia similia Martyres sanctissimi in suum dilectum Jesum crucifixum effundebant, dum sanguinem pro illo profundebant, uti unguenta pretiosa in præstantissimæ suæ dilectionis testimonium. Et licet amorem non aurea verborum blandimenta, non phrasæ, non sententiae, sed opera testari soleant; ast, cùm in Martyribus ex abundantia cordis divino amore flagrantis os loqueretur, non potuit non ex ipsis verbis diffusa in illorum cordibus charitas abunde cognosci.

C A P. X X V.

Vis divini Amoris ingens, quo Martyres quodammodo impatibiles reddebantur, celebratur sub Mandragorarum typo.

934 Fficerit nitor illa Canticorum verba c. 7. 13. *Mandragoræ dederunt odorem suum, spectare ad vim divinæ charitatis in Quid man- dragoræ* Rex cantor dixerat: *Speciosus forma præ filis hominum*. Quod idem Rex cantor dixerat: *Speciosus forma præ filis hominum*. Est igitur Iffatæ sensus: quemadmodum Rex Meiffas ob Crucis ignominiam, ob despicabilem vultus formam spuris, & alapis impiorum, fusque sanguinis aspersione fædatam, omnium ludibri, & sibilis expositus est, à multis afflatus, derelictus, & odio habitus; sic hujusmodi forma alii ita pulchra apparebit, decora, & amena, ut in patibulo suspensus omnem omnia creaturarum pulchritudinem superare videatur: usque adeò Ecclesiæ fidelibus, præsertim Mar-

in

Ezecl. 16. 8. in Annotatio. super Cantica, notatione Amor, loco 34. Imò eadem vox dodim significat amantes; Ezech. 16. 8. Tempus amantium, vel amorum. Symmachus. Tempus dilectionis. Hispani veteres, *Tiempo de querencias*. Hinc rursus est, quod de mandragoris periti rerum naturalium scribunt, herbas, seu poma scilicet esse odoris gratissimi vim habentes amoris ingentem, ad amorem excitare: unde illas appellant *amabiles flores*; & Hebreum vocem vertunt nonnulli *lilia*, alii apud Pagninum, *violas*; quidam *satyrion* herbam, quæ amorem stimulat: Jarrius vult esse flores, quos Hispani dicimus *Jazmines*: alii verò *philtra*, sive *amatoria*: ut notat Matthias Martinus in suo Lexico, ex Gloss. Jun. Diocorides lib. 4. c. 61. ita scribit: *Mandragoram aliqui Circeam vocant, quoniam videatur ad amatoria conducere*. Circe enim pro amatorio poculo mandragoris utebatur. Proinde Rachel mandragoras petuit, fortè ut ex illis amatorium poculum conficeret, quo Jacobi mentem à forore Lia abalienaret, ac sibi conciliaret: quod Lia suscipiat, atque ægrè ferens, respondit Gen. 30. 15. *Parum tibi videatur, quod præpumperis maritum mihi, nisi etiam mandragoras filii mei tuleris*. Sunt etiam, qui magicanam mandragoram agnoscant, quæ ad incantamenta adhiberi solebat, imò magicis fusuris effodi, ut notat Martinus. Denique multi de mandragoris scribunt, soporem inducere adeò gravem, ut earum succus propinetur illis, qui urendi, aut secandi sunt, ut sine doloris sensu ignem, ferrumque recipiant. Plinius lib. 25. 13. *Vis somnifica pro viribus bibentum: bibitur ante sectiones, punitionesque, ne sentianur*.

*Amabiles
flores sunt.*

*Philtra a-
matoria.*

Diosco.

*Amatorium
poculum.*

*Gen. 30.
15.*

*Quæ man-
dragora-
vires?*

Plini.

Can. 7. 13.

*In Mandra-
goris des-
ignata Mar-
tyrum dile-
ctio.*

Can. 7. 12.

*Mala puni-
ca, & uber-
a, sive
amores, of-
fert Ecclesia
in martyrio.*

Luc. Ab.

Orgeli.

modis delectentur. Dixerim cum S. Gregor. S. Greg. hic; *In malis punicis dat sponso sponsa ubera: quia in perfectis vivit charitas gemina*. Et quidem rectè; nam perinde esse videtur, mala punica, id est, Martyres, Christo offerre, atque ab Ecclesia sua ubera, & corda, dilectiones, seu amores sponso ministrari: nam in Martyrum dilectione resplendet ipsius Ecclesie amor erga Christus eximius. Audiens Tuccius ita ad rem nostram præclarè: *Dabo tibi amores meos, & eo dē tuos, Apostolos, Prophetas, Doctores, Sacerdotes, Levitas, Monachos, Eremitas, Virgines, continentesque, cæterosque fideles*. Quorum magna pars, legis Evangelicæ testes, quemadmodum pro mea salute tu passus es, ad tui imitationem probra, convitia, contumelias, vincula, carceres, compedes, verbera, flagella, virgas, percussionses, vulnera, plagaque, omnisque generis quæstionis, atque exquisita supplicia, turpissimasque mortes, pro tui nominis defensione subiungunt. Tantum Tuccius.

Nec mora; post uberum, cordis, seu amorum promissionem, subtextit: *Mandragoræ de-
derunt odorem suum*. Quod est dicere: jam jam promissis sto: accipe, ô tu, cui omnia debentur, hæc qualiacunque nostra, majora his non habemus. Accipe mandragoras jam olentes, quæ maturitatem indicant amoris: accipe, inquam, nostrorum Martyrum amores, dilectiones odorem spirantes tibi gratissimum. En tuas delicias; en mea ubera; & corda, en manifestissima meæ charitatis argumenta: en amabiles flores, & amoris conciliatrices: en philtra, & pocula amatoria: tua hæc sunt munera, quæ licet mea sint, à te sunt: tu meis Martyribus amorem propinasti, qui illis fuit ad instar potionis è mandragoris confessæ, quæ soporiferi dolores, & cruciamenta, sectiones membrorum, & punções generosè & fortiter adeò subiere, ac si infenibiles essent, & impatibilis. Ubi notare oportet, Martyres amorem, quem sponsa ubera vocitaverat, appellare nunc mandragoras suaveolentes. Est enim haud parva convenientia inter ubera, & mandragoras, quandoquidem mandragoris inesse dicitur uberum figura, ut observat Oleaster in cap. 30. Genesis, & etiam in voce Hebreia dudain, contineri eam mammarum significationem. Donabo Cypriani Monachi Cisterciensis affatum in hæc Canti. verba, digna omnino, ut hic transcribantur: *Cbris-
tus Iesus, & illius sponsa veluti succum man-
dragoræ hauſere*; facti enim sunt tanquam infenibiles ad exteriora omnia, ita ut nulla tormenta; nullæ afflictiones, nulli cruciatus, aut quidem unitatem mentis, aut summam inter se conjunctionem possent auferre. Et ut de sponsa ipsa loquamur, urebat Tyrannus, secat, pungebat, stimulabat, affabat, excitare autem sponsam à somno haud poterat. Invicti Martyres, ut illorum probant res gestæ, mandragoræ succo largius hauſto, ad tormenta omnia, & supplicia adeò redebantur infenibiles, ut inter rosas dormire viderentur. Insignis ille Martyr Laurentius insultans Tyranno dicebat; carbones tui mihi refrigerium præstant. Hæc Cyprianus, & quidem rectissimum. Consonat illi Tuccius in Cantica notati. amor, loco 37. Tuccius: ita egregie. Ad ostendendum sponso, quo-

*Mandrago-
ras offert.*

Cypr. Cister.

modo

*Pictura amicitiae ex humaniori literatura,
Martyrum amori venustè adaptatur.*

939 R Effert noster Causinus lib. 2. de Sym. P. Causi-

1. Histo. Deorum, amicitiam ab antiquis Sapientibus pingi solitam juvenili forma, detecto capite, tunica rudi indutam, in cuius simbria scriptum erat *Mors, & vita*. In fronte, *Ætas, & Hiems*: habebatque latus aper- tum usque ad cor, & brachium inclinatum, digito cor ostendens, ibi scriptum erat, *longe, & propè*. Suberat & picturæ explicatio, quæ ita legitur. Forma juvenilis indicat amicitiam semper virentem: nudum caput fidele obsequium: rude indumentum tolerantiam laborum: vita, & mors perpetuam amicitiam: æstas & hyems prospera, & adversa; latus aperatum simplicitatem: indicum cordis sinceritatem amoris: longè & propè, ejusdem in omni loco constantiam.

Mira hæc est, sed mera divini amoris umbra, nostrorum Martyrum corda nimipore afficiens, illosque ad præstantissimam Dei amicitiam evehentis. Cernes tamen hanc umbram singulari varierate, atque artifici penicillo coloratam, mirabilis splendore illuminatam, igneque fulgore candelcentem, si fedula cogitatione contempleris Martyrum erga Deum charitatem, quæ vera est amicitia, & spiris divinae naturæ simulachrum. Ut enim S. Diadocus de perfect. spiritua, c. lacrum.

4. Omnes homines sumus ad imaginem Dei; S. Diad. illud autem, ad similitudinem, illorum tantum est, qui per multam charitatem libertatem suam Deo in servitutem addixerunt. Hinc Martyres Deo amicissimi; quod omnia contententes, vitam etiam ipsam, illustrius & expressius sunt Christo configurati. Sed contrahamus jam aliquantulum velum conspicatur illud amicitiae simulachrum, quod in Martyribus delitet.

940 Atque in primis, viget Martyrum amor

juvenili formâ, quia semper virescit, marcescit nunquam. Fallor, nisi hoc spectent illa sponsæ verba Canti. 5. 13. Gen. illius sicut Martyrum areolæ aromatum constat à pigmentariis. Per amor. Chr. genas, quas hic laudat Ecclesia, bellissime designari putat Philo Carpa, nostros Martyres. Acepte illius verba: *Martyres Gene Chri-
tangum firmissimæ maxilla, sive genæ, qui les, & floribus dentes affixi, Evangelicæ doctrinæ salu-
de Martires berrima pabula sedulò mandent, & assidue ruminantes, cum sibi ipsi, tūm aliis quam plurimi cælestem vitam felicissimè coixerunt: dum coram immanissimis tyrannis, crudelissimisque tortoribus constituti, adeò invicto animo Christum crucifixum humani generis redemptorem confitentur, ut de his quoque re-
ctè dici posset; & genas suas vellenibus non averrit: scimus enim Deum nostrum in Martыribus pati*.

Cum hæc ita sint, quorsum Christi genæ, id est, Martyres, areolæ assimilantur florum in viridariis Principiis ad concinnandos fasciculos studiosè confitentur. Putaverim eo spectare similitudinem, ut juvenilis Martyrum ætas, & immarcescibilis venustas ab eximia erga Deam charitate, & amicitia promana, commenderetur. P. Sancti.

Ets